

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Όλες οι απαντήσεις

**Γλώσσα
Ε΄ Δημοτικού**

Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Σειρά: Τα εκπαιδευτικά μου βιβλία / Δημοτικό / Γλώσσα

Γιάννης Ζαχαρόπουλος, Όλες οι απαντήσεις: Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

Υπεύθυνη έκδοσης: Χαρά Σταυροπούλου

Επιμέλεια-Διόρθωση: Γιάννης Τσατσαρός
Εικονογράφηση εξωφύλλου: Σπύρος Γούσης

© 2008, Εκδόσεις Παπαδόπουλος Α.Ε., Γιάννης Ζαχαρόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Καποδιστρίου 9, 144 52, Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134 , fax: 210 2817127

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Μασσαλίας 14, 10680 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

www.epbooks.gr

E-mail: info@epbooks.gr

ISBN 978-960-412-865-5

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:	Ο φίλος μας το περιβάλλον	5
	Υποενότητα Α': Ο φίλος μας το δάσος.....	5
	Υποενότητα Β': Η φίλη μας η θάλασσα.....	7
	Υποενότητα Γ': Ο φίλος μας ο άνεμος.....	10
ΕΝΟΤΗΤΑ 2:	Η ζωή στην πόλη	16
	Υποενότητα Α': Η γειτονιά της πόλης.....	16
	Υποενότητα Β': Πόλη και πολιτισμός. Πόλη και διασκέδαση.....	19
	Υποενότητα Γ': Διαδρομές στην πόλη.....	23
	Υποενότητα Δ': Υπόγειες διαδρομές.....	26
ΕΝΟΤΗΤΑ 3:	28η Οκτωβρίου	30
	Υποενότητα Α': Η πορεία προς το μέτωπο.....	30
	Υποενότητα Β': Η Ιταλία μάς κήρυξε τον πόλεμο!.....	34
	Υποενότητα Γ': Η πείνα.....	38
	Υποενότητα Δ': Κατοχή.....	39
ΕΝΟΤΗΤΑ 4:	Τα ζώα που ζουν κοντά μας	41
	Υποενότητα Α': Ο Μάγκας.....	41
	Υποενότητα Β': Ο Τεντέν και ο Μιλού.....	43
	Υποενότητα Γ': Τα χαρακτηριστικά των ζώων.....	43
	Υποενότητα Δ': «Αγάπες... με ουρά» – Οι δύο φίλοι.....	46
	Υποενότητα Ε': Τα ζώα της εξοχής.....	48
ΕΝΟΤΗΤΑ 5:	17η Νοέμβρη	51
	Υποενότητα Α': Πολυτεχνείο '73.....	51
	Υποενότητα Β': Τριήμερο στα κάγκελα.....	51
	Υποενότητα Γ': Μικρός τύμβος – Άγνωστος αγωνιστής – Κοίτα με στα μάτια.....	52
	Υποενότητα Δ': Ο Φωκίων ήταν ελάφι.....	53
ΕΝΟΤΗΤΑ 6:	Οι φίλοι μας, οι φίλες μας	56
	Υποενότητα Α': Φίλοι από άλλες χώρες.....	56
	Υποενότητα Β': Ιστορίες με φίλους.....	59
	Υποενότητα Γ': Οι φίλοι τραγουδάνε.....	62
	Υποενότητα Δ': Οι φίλοι γιορτάζουν.....	63
ΕΝΟΤΗΤΑ 7:	Μουσική	66
	Υποενότητα Α': Εγώ σε συναυλία;.....	66
	Υποενότητα Β': Μουσικά όργανα.....	67
	Υποενότητα Γ': Τραγούδια και στίχοι.....	71
	Υποενότητα Δ': Μουσική και άλλες τέχνες.....	73
ΕΝΟΤΗΤΑ 8:	Χριστούγεννα	74
	Υποενότητα Α': Χριστούγεννα.....	74
	Υποενότητα Β': Χριστουγεννιάτικο δώρο.....	74
	Υποενότητα Γ': Φρικαντέλα, η μάγισσα που μισούσε τα κάλαντα.....	76
	Υποενότητα Δ': Τα Χριστούγεννα στον κόσμο.....	77
	Υποενότητα Ε': Το δάσος που ταξίδευε.....	79

ΕΝΟΤΗΤΑ 9:	Βιβλία – Βιβλιοθήκες	80
	Υποενότητα Α': Ο μαγικός κόσμος των βιβλίων	80
	Υποενότητα Β': Ποιοι είναι οι συγγραφείς;	81
	Υποενότητα Γ': Βιβλιοθήκες	84
	Υποενότητα Δ': Σκυταλοδρομία ανάγνωσης 2001-2002.....	87
ΕΝΟΤΗΤΑ 10:	Μυστήρια – Επιστημονική φαντασία	92
	Υποενότητα Α': Επιστημονική φαντασία	92
	Υποενότητα Β': Χαμένοι πολιτισμοί	96
	Υποενότητα Γ': Ανεξήγητα φαινόμενα.....	99
	Υποενότητα Δ': Η μηχανή του χρόνου	102
ΕΝΟΤΗΤΑ 11:	Παιχνίδια	105
	Υποενότητα Α': Παραδοσιακά παιχνίδια	105
	Υποενότητα Β': Επιτραπέζια παιχνίδια	107
	Υποενότητα Γ': Ηλεκτρονικά παιχνίδια.....	109
	Υποενότητα Δ': Πνευματικά παιχνίδια.....	111
ΕΝΟΤΗΤΑ 12:	25η Μαρτίου	115
	Υποενότητα Α': Κολοκοτρώνης.....	115
	Υποενότητα Β': Ο γέρος του Μοριά	117
	Υποενότητα Γ': Μαντώ Μαυρογένους.....	123
ΕΝΟΤΗΤΑ 13:	Κατασκευές	125
	Υποενότητα Α': Κατασκευές της φύσης.....	125
	Υποενότητα Β': Κατασκευές των ανθρώπων	130
	Υποενότητα Γ': Μαθηματικές κατασκευές	132
ΕΝΟΤΗΤΑ 14:	Πάσχα	135
	Υποενότητα Α': Η ημέρα της Λαμπρής.....	135
	Υποενότητα Β': Ανάσταση	136
	Υποενότητα Γ': Μαριάμ	137
	Υποενότητα Δ': Έθιμα του Πάσχα.....	138
ΕΝΟΤΗΤΑ 15:	Τηλεόραση	141
	Υποενότητα Α': Τα θετικά... και τα αρνητικά.....	141
	Υποενότητα Β': Τηλεόραση και διαφήμιση	145
	Υποενότητα Γ': Προγράμματα τηλεόρασης.....	151
ΕΝΟΤΗΤΑ 16:	Αθλήματα – Σπορ	157
	Υποενότητα Α': Ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα.....	157
	Υποενότητα Β': Σύγχρονος αθλητισμός.....	164
	Υποενότητα Γ': Και τα παιδιά αθλούνται.....	168
ΕΝΟΤΗΤΑ 17:	Ταξίδια στο διάστημα	172
	Υποενότητα Α': Ο άνθρωπος στο διάστημα	172
	Υποενότητα Β': Τι βλέπουμε από το διάστημα	175
	Υποενότητα Γ': Φανταστικά ταξίδια στο διάστημα.....	177
	Υποενότητα Δ': Ταξίδι στο διάστημα.....	181
	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Τετραδίου Εργασιών, Τεύχος Α'	183
	Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Τετραδίου Εργασιών, Τεύχος Β'	213

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ Α'

Ο φίλος μας το δάσος

σελ. 9 βιβλίου μαθητή

- 1** Ποια πλάσματα του δάσους συναντάμε μέσα στο κείμενο; Σε ποιες κατηγορίες χωρίζει τα πλάσματα του δάσους ο συγγραφέας ανάλογα με το πόσο ζουν; Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

Στο κείμενο συναντάμε πολλά ζώα και φυτά. Ο συγγραφέας, ανάλογα με τη διάρκεια της ζωής τους, τα χωρίζει ως εξής:

Πλάσματα που ζουν «μονάχα μια μέρα»	Πλάσματα που ζουν «πολλά ή λίγα καλοκαίρια και χειμώνες»	Πλάσματα που «κανένας δεν ήξερε πόσο ζούσαν»
τα Εφήμερα (μικρά έντομα)	ο σκαντζόχοιρος, ο σκίουρος κ.ά.	οι πράσινοι γίγαντες, τα δέντρα

σελ. 10 βιβλίου μαθητή

- 2** Βρείτε τις λέξεις, τις φράσεις και τις προτάσεις του κειμένου που φανερώνουν χρόνο και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

Επιρρήματα	Φράσεις με προθέσεις	Χρονικές προτάσεις
μονάχα (μια μέρα), μόλις και, τέλος, κάποτε, ποτέ	σε μία μέρα, σε εκατοντάδες χρόνια, με αυγές και δειλινά	όταν σκεφτόσουν...

σελ. 10 βιβλίου μαθητή

- 3** Κλείστε τα μάτια και φανταστείτε ότι είστε μέσα σ' ένα δάσος. [...] Τι θα κάνουν οι ήρωες της ιστορίας και τα άλλα πλάσματα του δάσους;

Το ευτυχισμένο δάσος

Πού γίνονται τα γεγονότα; Πότε;

Κάποτε, σ' ένα δάσος που κανείς άνθρωπος δεν ήξερε ότι υπάρχει, φυτά και ζώα ζούσαν ευτυχισμένα. Αυγές και δειλινά εναλλάσσονταν και τίποτα δε φαινόταν ικανό να διαταράξει την αρμονία τους.

Ενότητα 1

Ποιοι είναι οι ήρωες;

Όσπου ένα ανοιξιάτικο πρωινό ένα αγόρι κι ένα κορίτσι, που –ένας Θεός ξέρει πώς– βρέθηκαν εκεί, άρχισαν να περιπλανιούνται στο εσωτερικό του. Όταν τα υπόλοιπα πλάσματα του δάσους είδαν τα παιδιά, σάστισαν. Ποτέ δεν είχαν ξαναδεί ανθρώπους. Τα γέρικα δέντρα έγερναν με κόπο τον κορμό τους για να δουν καλύτερα το πρωτόγνωρο θέαμα. Οι θάμνοι παραμέριζαν ελαφρά στο πέρασμά τους. Ένα σμήνος από σφήκες εγκατέλειψε ζουζουνίζοντας την πηγή που υπήρχε εκεί κοντά και, αφού έκανε έναν κύκλο γύρω τους, συνέχισε το ταξίδι του.

Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισαν;

Τότε συνέβη κάτι πολύ κακό. Το αγόρι είδε σπίθες να ξεπροβάλλουν πίσω από κάτι θάμνους. Σε λίγο η φωτιά φούντωσε. Ότι φτιάχτηκε σε εκατοντάδες χρόνια κινδύνευε να χαθεί σε μια μέρα. Αμέσως τα πλάσματα του δάσους κατάλαβαν τον κίνδυνο και άρχισαν να τρέχουν φοβισμένα. Τα παιδιά τρόμαξαν κι αυτά και σκέφτηκαν να φύγουν. Ένα μικρό ελάφι κοντοστάθηκε για λίγο και τα κοίταξε με ένα βλέμμα σαν να τα ρωτούσε: «Γιατί;»

«Νομίζω πως πρέπει να μείνουμε και να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να σώσουμε το δάσος» είπε το αγόρι. «Είναι επικίνδυνο, αλλά νομίζω πως έχουμε χρέος να το κάνουμε» απάντησε το κορίτσι. «Αυτά τα αξιολάτρευτα πλασματάκια δε θα τα καταφέρουν αν δεν τα βοηθήσουμε!».

Ποια λύση έδωσαν;

Με κλαδιά και ό,τι άλλο μέσο είχαν στη διάθεσή τους τα δυο παιδιά άρχισαν να παλεύουν με τις φλόγες. Όμως και τα ζώα δεν έμειναν αμέτοχα. Ο Επίκουρος, ο σκίουρος, ανέλαβε δράση. Οδηγήσε με προσοχή μέσα από ένα ασφαλές πέρασμα δεκάδες εγκλωβισμένα μικρά ζώακια. Η Κεντρίνα, η μέλισσα, έκανε κύκλους προσπαθώντας να τους δείξει το σημείο στο οποίο κατευθύνονταν οι φλόγες. Ταυτόχρονα, οι θάμνοι και τα δέντρα παραμέριζαν ανοίγοντας δρόμο στα δυο παιδιά, που σαστισμένα αγωνίζονταν να περιορίσουν την πυρκαγιά. «Σίγουρα πρόκειται για ένα κακό όνειρο» μονολόγησε το κορίτσι.

Και τότε έγινε ένα θαύμα. Οι ουρανοί άνοιξαν και δυνατή βροχή άρχισε να πέφτει σβήνοντας και τις τελευταίες φλόγες. Το δάσος σώθηκε.

Έπειτα από λίγο τα παιδιά βγήκαν από το δάσος. Οι στάλες της σωτήριας βροχής συνέχιζαν να πέφτουν νοτίζοντας το χώμα. Γρήγορα κατευθύνθηκαν προς το μέρος όπου τα περίμεναν ανήσυχοι οι γονείς τους. Έριξαν μια τελευταία ματιά πίσω στο δάσος. Τους φάνηκε πως χαμογελούσε...

σελ. 11 βιβλίου μαθητή

4 Στο κείμενο τα περισσότερα ρήματα βρίσκονται στον παρατατικό. Μπορούμε να κά-
νουμε την αφήγηση πιο ζωντανή βάζοντας τα ρήματα στον ενεστώτα, σαν να συμ-
βαίνουν τα γεγονότα την ίδια στιγμή που μιλάει γι' αυτά ο αφηγητής. Συνεχίστε:

Ο χρόνος **κυλάει** παράξενα στο δάσος. **Θροϊζει** μαζί με τα πράσινα φύλλα της
άνοιξης ή **πέφτει** αργά μαζί με τις νιφάδες του χιονιού. **Στάζει** από τα κλαδιά μαζί με
τις σταγόνες της φθινοπωρινής βροχής ή **χορεύει** σαν διαμαντόσκονη στις αχτίδες
του καλοκαιριάτικου ήλιου. **Κυλάει** μαζί με τη ζωή και **γίνεται** ένα μ' αυτή.

Υπάρχουν πλάσματα στο δάσος σαν τα Εφήμερα, τα μικρά έντομα που **φτερου-
γίζουν** πάνω από τα ρυάκια το Μάη και που **ζουν** μονάχα μια μέρα. **Είναι** περίεργο
όταν **σκέφτεσαι** πως μόλις και **προλαβαίνουν** να δουν μια δεύτερη ανατολή, αν
το **προλαβαίνουν** κι αυτό. **Υπάρχουν** άλλα ζωάκια που **ζουν** πολλά ή λίγα κα-
λοκαίρια και χειμώνες. Και τέλος, **υπάρχουν** οι πράσινοι γίγαντες, τα δέντρα, που
κανένας δεν **ξέρει** πόσο **ζουν**. Τα ίδια το **ξέρουν**, αλλά τα δέντρα **νιώθουν** τόσο
διαφορετικά το χρόνο!

Τα μικρά Εφήμερα όμως **ζουν** με τον τρόπο τους σε μία μέρα όσο **ζουν** τα δέ-
ντρα σε εκατοντάδες χρόνια. Μόνο ο ήλιος **μετράει** τη ζωή με αυγές και δειλινά. Τα
πλάσματα του δάσους **ξέρουν** μόνο ότι **ζουν** μια ολόκληρη ζωή, και το τι **μετράει**
ο ήλιος δεν **έχει** καμιά σημασία. Έτσι κι αλλιώς, ο ήλιος **λάμπει** για όλα.

Το πόσο καιρό **μένει** ο Πορκιουπίνος, ο σκαντζόχοιρος, με τον Τιμ, το σκίου-
ρο, είναι ένα ερώτημα που μπορεί να **ενδιαφέρει** μόνο τους ανθρώπους, αλλά οι
άνθρωποι δεν **ανήκουν** στον κόσμο του δάσους. Τα πλάσματα που **ζουν** εκεί δεν
ξέρουν τα ρολόγια, αλλά, κι αν ακόμα τα **ξέρουν**, είναι σίγουρο ότι **δεν ενδιαφέ-
ρονται** γι' αυτά.

Υπάρχει η ώρα του φαγητού και η ώρα του ύπνου. **Υπάρχει** η ώρα που **κάνει**
κρύο, ζέστη, που **έχει** βροχή ή αέρα. Και κάποτε **φτάνει** η ώρα που το κάθε πλάσμα
χάνεται και οι γείτονές του δεν το **ξαναβλέπουν** ποτέ. Όλα αυτά **είναι** φυσικά. Αλλά
ο χρόνος που ξέρουν τα ρολόγια **είναι** κάτι αφύσικο για το δάσος.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ Β'

Η φίλη μας η θάλασσα

σελ. 13 βιβλίου μαθητή

1 Διαβάστε προσεκτικά τα δύο άρθρα και απαντήστε:

Τι συνέβη; Το «Πρεστίτζ», ένα δεξαμενόπλοιο που μετέφερε 77.000 τόνους
πετρελαίου, κόπηκε στα δύο και βυθίστηκε.

Ενότητα 1

Πού; Πότε;

Το ατύχημα συνέβη σε απόσταση 250 χιλιομέτρων από τις ακτές της Γαλικίας, στη βόρεια Ισπανία, το απόγευμα της Τρίτης 12 Νοεμβρίου 2002.

Ποια είναι τα αποτελέσματα, οι συνέπειες;

Η βύθιση του «Πρεστίζ» προκάλεσε μεγάλη οικολογική καταστροφή, καθώς τουλάχιστον 10.000 τόνοι αργού πετρελαίου χύθηκαν στη θάλασσα. Οι πετρελαιοκηλίδες που δημιουργήθηκαν μόλυναν τις ισπανικές ακτές σε μήκος 200 χιλιομέτρων.

Ποιος φταίει (ή τι φταίει) γι' αυτό που έγινε;

Τα αίτια της καταστροφής ήταν πολλά: α) οι δύσκολες καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή, β) ανθρώπινο λάθος από την πλευρά του κυβερνήτη, με αποτέλεσμα το πλοίο να προσκρούσει σε ύφαλο, και γ) η κατασκευή του πλοίου, που διέθετε μονό τοίχωμα κι έτσι δεν ήταν δυνατό να αποφευχθεί η διαρροή πετρελαίου στη θάλασσα.

Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζεται το πρόβλημα;

Οι ισπανικές και πορτογαλικές αρχές προσπάθησαν από την πρώτη στιγμή να περιορίσουν την τεράστια οικολογική καταστροφή. Τοποθέτησαν πλωτά φράγματα, για να προστατέψουν τις ακτές της Γαλικίας από τις πετρελαιοκηλίδες, και ξεκίνησαν άμεσα τον καθαρισμό των ακτών.

- 🕒 **Βρείτε σε ένα χάρτη της Ευρώπης την περιοχή όπου βυθίστηκε το «Πρεστίζ». Τι θα γινόταν αν φυσούσαν νότιοι ή νοτιοδυτικοί άνεμοι; Ποιες χώρες θα είχαν τότε πρόβλημα;**

Σε αυτή την περίπτωση θα είχαν πρόβλημα οι δυτικές ακτές της Γαλλίας και οι νοτιοδυτικές ακτές της Μεγάλης Βρετανίας και της Ιρλανδίας.

σελ. 13 🌐 βιβλίου μαθητή

- 2 **Γράψτε σε 10 σειρές τις βασικές πληροφορίες που μας δίνουν τα δύο κείμενα χρησιμοποιώντας χρόνους του παρελθόντος:**

Το δεξαμενόπλοιο «Πρεστίζ», που μετέφερε 77.000 τόνους πετρελαίου έσπασε στα δύο και βυθίστηκε σε απόσταση 250 χιλιομέτρων από τις ακτές της Γαλικίας, στη βόρεια Ισπανία, το απόγευμα της Τρίτης 12 Νοεμβρίου 2002.

Η βύθιση του «Πρεστίζ» προκάλεσε μεγάλη οικολογική καταστροφή, καθώς, παρά τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το πλοίο διέθετε μονό τοίχωμα κι έτσι δεν αποφεύχθηκε η διαρροή πετρελαίου στη θάλασσα.

Οι αρχές προσπάθησαν να περιορίσουν την τεράστια οικολογική καταστροφή με την τοποθέτηση πλωτών φραγμάτων και τον άμεσο καθαρισμό των ακτών.

σελ. 14 βιβλίου μαθητή

3 Στα παραπάνω κείμενα συναντάμε τις φράσεις οικολογικές καταστροφές και οικολογικές οργανώσεις [...].

Αντιστοιχίστε σωστά τις σύνθετες λέξεις με τα συνθετικά τους. Προσπαθήστε να δώσετε στο τετράδιό σας ένα δικό σας ορισμό για την καθεμία.

- οίκος + γένος** → **οικογένεια:** ομάδα ανθρώπων που συνδέονται με δεσμούς αίματος.
- οίκος + δομή** → **οικοδόμος:** ο χτίστης, αυτός που οικοδομεί.
- οίκος + πεδίο** → **οικόπεδο:** έκταση που προορίζεται για το χτίσιμο οικοδομής.
- οίκος + σήμα** → **οικόσημο:** διακριτικό σήμα αριστοκρατικής οικογένειας.
- οίκος + τέχνη** → **οικοτεχνία:** οικιακή βιοτεχνία.
- οίκος + σύστημα** → **οικοσύστημα:** τα έμβια και άβια όντα ενός τόπου, που αποτελούν μια φυσική ενότητα και βρίσκονται σε δυναμική ισορροπία.
- οίκος + τρέφω** → **οικοτροφείο:** ίδρυμα, όπου –με πληρωμή– παρέχεται στους εκπαιδευόμενους κατοικία και τροφή.
- οίκος + δέσποινα** → **οικοδέσποινα:** η νοικοκυρά, η κυρία του σπιτιού.

σελ. 15 βιβλίου μαθητή

4 [...] Ο Γλάρος δίνει το κεντρικό σύνθημα. Κι εσείς, σαν γνήσια γλαροπούλια, χωρίστετε σε ομάδες και δημιουργήστε συνθήματα για την προστασία της θάλασσας, των ακτών, των λιμνών και των ποταμών. Προσοχή στην ορθογραφία:

ΜΗ ΡΥΠΑΙΝΕΤΕ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΝ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΔΕΞΑΜΕΝΟΠΛΟΙΑ ΜΕ ΜΟΝΟ ΤΟΙΧΩΜΑ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΤΕ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΚΗΛΙΔΕΣ

ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΚΑΘΑΡΕΣ

ΜΗ ΡΥΠΑΙΝΕΤΕ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ

ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΝΑ ΡΙΧΝΟΥΜΕ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΣΤΑ ΝΕΡΑ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ

ΜΗ ΡΙΧΝΕΤΕ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ, ΜΠΑΖΑ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ

ΜΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΕ ΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΛΙΜΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΩΝ

σελ. 17 βιβλίου μαθητή

1 Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο και παρατηρήσετε την εικόνα, περιγράψτε έναν κυκλαδίτικο ανεμόμυλο. Μπορείτε να βρείτε και άλλες πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες. Πρέπει να αναφέρετε:

Πού είναι χτισμένος

Το περασμένο καλοκαίρι επισκέφθηκα με την οικογένειά μου την Πάρο. Ένα από τα κτίσματα που μου έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση ήταν ένας παλιός ανεμόμυλος. Στο σημείο όπου βρίσκεται, κυριολεκτικά πάνω στη θάλασσα, αλλά μακριά από το λιμάνι, ο άνεμος είναι όλο το χρόνο αρκετά ισχυρός.

Πώς είναι (ποια εντύπωση δημιουργεί όπως τον αντικρίζουμε, ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της κατασκευής του, από τι υλικά είναι φτιαγμένος)

Είναι ένα επιβλητικό κτίσμα που δεσπόζει στην περιοχή, κυλινδρικό, με ελαφριά κλίση προς τα μέσα κατά το ύψος. Η μοναδική είσοδος βλέπει προς τα νοτιοδυτικά, στη μικρή αυλή που σχηματίζεται εκεί.

Ο ανεμόμυλος είναι χτισμένος από ντόπια ακανόνιστη πέτρα σε συνδυασμό με συμπαγή τούβλα και ισχυρή συνδετική ύλη.

Μια μικρή πόρτα – η είσοδος του μύλου – οδηγεί σε μια μικρή σκάλα. Οι διαστάσεις του εσωτερικού χώρου είναι τέτοιες, ώστε ο μυλωνάς ούτε να στριμώχνεται αλλά ούτε και να μπορεί να κάνει περιττές κινήσεις.

Η μικρή σκάλα καταλήγει στο μηχανισμό του ανεμόμυλου, που αποτελείται από ξύλινα μέρη και τις μεγάλες πέτρινες μυλόπετρες. Η μυλόπετρα περιστρέφεται με τη βοήθεια της ρόδας, ενός ξύλινου οδοντικού τροχού δηλαδή, που εφάπτεται με την ανέμη.

Σε τι χρησίμευε (και αν χρησιμοποιείται και σήμερα)

Ο μύλος, ο οποίος δε χρησιμοποιείται σήμερα, χρησίμευε στην παρασκευή αλευριού (αλέθοντας σιτάρι, κριθάρι, βρόμη κτλ.). Το σιτάρι (ή το κριθάρι κτλ.) τοποθετούνταν στην κοφινάδα, που ήταν σαν ξύλινο χωνί, η οποία συνδεόταν με τον «ταϊστή», μια σέσουλα που οδηγούσε το σιτάρι στη μυλόπετρα. Το αλεσμένο σιτάρι, το αλεύρι, συγκεντρωνόταν σε τσουβάλια ή στην αλευροκασέλα.

Πώς τον έβλεπαν οι κάτοικοι, πόσο σημαντικός ήταν για τη ζωή τους

Στα παλιά χρόνια ο μυλωνάς κατείχε μια ξεχωριστή θέση στην κοινωνία του νησιού του, όπως ιδιαίτερα σεβαστή ήταν και η λειτουργία του μύλου. Ο μύλος ήταν πολύ σημαντικός για τη ζωή των κατοίκων, καθώς αποτελούσε γι' αυτούς έναν τόπο συνάντησης, όπου συζητούσαν τα προβλήματα και τα νέα τους, αντάλλασσαν αστεία και πειράγματα και έκαναν ακόμα και προξενιά. Επίσης, γύρω από το μύλο οργάνωναν γιορτές και γλέντια.

Η παροιμία «αν είσαι και παπάς, με την αράδα σου θα πας» γεννήθηκε ακριβώς στους μύλους, όπου τη σειρά προτεραιότητας την τηρούσαν με αυστηρότητα.

Ποια συναισθήματα και σκέψεις μάς προκαλεί ο ανεμόμυλος

Σήμερα ο μύλος στέκει αγέρωχος παρά τη μοναξιά του και αρνείται πεισματικά να μετατραπεί σε τουριστικό κατάλυμα, όπως συνηθίζεται τελευταία. Σε κάθε φύσημα του αέρα σιγομουρμουρίζει. Αν είσαι τυχερός, μπορεί και να τον ακούσεις να σου διηγείται κάποια από τις χιλιάδες ιστορίες του.

σελ. 17 βιβλίου μαθητή

2 Πώς μπορεί η ενέργεια του ανέμου, η *αιολική ενέργεια* (από τον Αίοιο, τον αρχαίο θεό του ανέμου), να χρησιμοποιηθεί σήμερα για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος; Ανακαλύψτε στο παρακάτω σχήμα ένα σύγχρονο ανεμόμυλο και συγκρίνετέ τον με τον παραδοσιακό κυκλαδίτικο.

 Η αιολική ενέργεια μπορεί με την τεχνολογία που διαθέτουμε σήμερα να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρισμού. Ανήκει στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που αυτές διαθέτουν (δεν εξαντλούνται και δε ρυπαίνουν το περιβάλλον, έχουν όμως μικρή ενεργειακή αξία και δεν είναι πάντοτε διαθέσιμες). Αποτελεί ιδανική λύση για τα ελληνικά νησιά.

Η ενέργεια του ανέμου κινεί τα πτερύγια της ανεμογεννήτριας, τα οποία περιστρέφουν ένα μαγνήτη γύρω από ένα πηνίο στο εσωτερικό της. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία διοχετεύεται στο υπάρχον ηλεκτρικό δίκτυο.

 Συγκρίνοντας τον παραδοσιακό κυκλαδίτικο ανεμόμυλο με ένα σύγχρονο (ανεμογεννήτρια), διαπιστώνουμε τις εξής διαφορές:

- **Ως προς το έργο που παράγουν:** Οι παραδοσιακοί ανεμόμυλοι είχαν ως κύριο έργο τους την παρασκευή αλευριού (αλέθοντας σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, βρόμη κ.ά.) και σε σπανιότερες περιπτώσεις την υποβοήθηση της άρδευσης γεωργικών εκτάσεων. Οι σύγχρονες ανεμογεννήτριες παράγουν ενέργεια (μετατρέποντας την αιολική ενέργεια σε ηλεκτρική).
- **Ως προς την κατασκευή τους:** Οι παραδοσιακοί ανεμόμυλοι είχαν σχήμα κυλίνδρου με κωνική σκεπή. Ήταν χτισμένοι από υλικά πλήρως εναρμονισμένα με το φυσικό περιβάλλον (πέτρα, ξύλο κ.ά.) και μπορούσαν να φιλοξενήσουν στο εσωτερικό τους τον άνθρωπο που εργαζόταν εκεί για το άλεσμα των γεννημάτων, το μυλωνά. Οι σύγχρονες ανεμογεννήτριες είναι κατασκευασμένες από μέταλλο και άλλα συνθετικά υλικά, έχουν μικρότερο όγκο και δεν προβλέπουν χώρο στο εσωτερικό τους για τη φιλοξενία κάποιου ανθρώπου, μια και η παρουσία του δεν είναι απαραίτητη.

Ενότητα 1

- **Ως προς την εναρμόνισή τους με το περιβάλλον:** Οι παραδοσιακοί ανεμόμυλοι «έδεναν» αρμονικά με το φυσικό περιβάλλον και προσέδιδαν στα μέρη όπου βρίσκονταν ομορφιά και γραφικότητα. Οι σύγχρονες ανεμογεννήτριες, λόγω του γεγονότος ότι τοποθετούνται πολλές μαζί για να αυξηθεί η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αλλοιώνουν το φυσικό περιβάλλον και σε κάποιες περιπτώσεις το υποβαθμίζουν.

σελ. 18 βιβλίου μαθητή

- 3** Υπογραμμίστε τις λέξεις και τις προτάσεις που φανερώνουν χρόνο και γράψτε τις στο τετράδιό σας βάζοντας σε ξεχωριστές κατηγορίες τα επιρρήματα και τις χρονικές προτάσεις.

Επιρρήματα	Χρονικές προτάσεις
παλαιότερα, πάντα, πια, ποτέ, πάντοτε	ώσπου να ετοιμαστεί το αλεύρι τους, μόλις συναντούσε κακοκαιρία

Άλλοι προσδιορισμοί χρόνου: *βγαίνοντας (χρονική μηχ.), κάθε πρωί, το απόγευμα, τα βράδια, οδηγώντας (χρονική μηχ.), μέρα, νύχτα, οποιαδήποτε στιγμή, σε κάθε δύσκολη περίπτωση.*

σελ. 18 βιβλίου μαθητή

- 4** Φανταστείτε ότι ζείτε εκατό χρόνια πριν από την εποχή μας και μιλάτε για τους ανεμόμυλους. Ποιες αλλαγές θα κάνατε στο κείμενο; Ποιος είναι ο βασικός χρόνος του ρήματος που χρησιμοποιούμε όταν περιγράφουμε κάτι που έγινε στο παρελθόν; Ξαναγράψτε τις τρεις πρώτες παραγράφους συνεχίζοντας στο τετράδιό σας.

 Ο βασικός χρόνος που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε κάτι που έγινε στο παρελθόν είναι ο *Παρατατικός*.

 Οι αλλαγές στο κείμενο είναι οι εξής:

Όποιος **πλησιάζει** με πλοίο στις Κυκλάδες τα πρώτα κτίσματα που **αντικρίζει είναι** τα εκκλησάκια και οι ανεμόμυλοι με τις φτερωτές τους, που **ξεπροβάλλουν** κάτασπροι πάνω στα υψώματα. Οι νησιώτες **αισθάνονται** ευλάβεια για τις εκκλησιές τους, όμως τα πιο αγαπητά τους κτίσματα **είναι** οι ανεμόμυλοι.

Βγαίνοντας κάθε πρωί από τα σπίτια τους, **ρίχνουν** αυθόρμητα την πρώτη ματιά στη θάλασσα και τη δεύτερη στους ανεμόμυλους: «Αλέθουν οι μύλοι; Όλα καλά» **σκέφτονται**.

Άνδρες και γυναίκες **περνούν** πολλές ώρες εκεί, ώσπου να ετοιμαστεί το αλεύρι τους. Έτσι, **γίνεται** ο ανεμόμυλος ένα κοινωνικό κέντρο, όπου **συζητούν** τα προβλήματα και τα νέα του χωριού, **ανταλλάσσουν** αστεία και πειράγματα, **κάνουν** ακόμα και προξενιά. Στη σκιά του ανεμόμυλου **μαζεύονται** οι κοπέλες το απόγευμα με τα εργόχειρά τους και οι νέοι τα βράδια **οργανώνουν** γλέντια.

🕒 Συμπληρώστε για κάθε ρήμα που χρησιμοποίησατε τον ακόλουθο πίνακα:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
Παρατατικός	Ενεστώτας	Εξακολουθητικός μέλλοντας
πλησίαζε	πλησιάζει	θα πλησιάζει
αντίκριζε	αντικρίζει	θα αντικρίζει
ήταν	είναι	θα είναι
ξεπρόβαλλαν	ξεπροβάλλουν	θα ξεπροβάλλουν
αισθάνονταν	αισθάνονται	θα αισθάνονται
έριχναν	ρίχνουν	θα ρίχνουν
άλεθαν	αλέθουν	θα αλέθουν
σκέφτονταν	σκέφτονται	θα σκέφτονται
περνούσαν	περνούν	θα περνούν
γινόταν	γίνεται	θα γίνεται
συζητούσαν	συζητούν	θα συζητούν
αντάλασσαν	ανταλλάσσουν	θα ανταλλάσσουν
έκαναν	κάνουν	θα κάνουν
μαζεύονταν	μαζεύονται	θα μαζεύονται
οργάνωναν	οργανώνουν	θα οργανώνουν
Αόριστος	Παρακείμενος	Συνοπτικός μέλλοντας
πλησίασε	έχει πλησιάσει	θα πλησιάσει
αντίκρισε	έχει αντικρίσει	θα αντικρίσει
(ήταν)	-	(θα είναι)
ξεπρόβαλαν	έχουν ξεπροβάλει	θα ξεπροβάλουν
αισθάνθηκαν	έχουν αισθανθεί	θα αισθανθούν
έριξαν	έχουν ρίξει	θα ρίξουν
άλεσαν	έχουν αλέσει	θα αλέσουν
σκέφτηκαν	έχουν σκεφτεί	θα σκεφτούν
πέρασαν	έχουν περάσει	θα περάσουν
έγινε	έχει γίνει	θα γίνει
συζήτησαν	έχουν συζητήσει	θα συζητήσουν
αντάλλαξαν	έχουν ανταλλάξει	θα ανταλλάξουν
έκαναν	έχουν κάνει	θα κάνουν
μαζεύτηκαν	έχουν μαζευτεί	θα μαζευτούν
οργάνωσαν	έχουν οργανώσει	θα οργανώσουν

ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
Υπερσυντέλικος		Συντελεσμένος μέλλοντας
είχε πλησιάσει		θα έχει πλησιάσει
είχε αντικρίσει		θα έχει αντικρίσει
–		–
είχαν ξεπροβάλει		θα έχουν ξεπροβάλει
είχαν αισθανθεί		θα έχουν αισθανθεί
είχαν ρίξει		θα έχουν ρίξει
είχαν αλέσει		θα έχουν αλέσει
είχαν σκεφτεί		θα έχουν σκεφτεί
είχαν περάσει		θα έχουν περάσει
είχε γίνει		θα έχει γίνει
είχαν συζητήσει		θα έχουν συζητήσει
είχαν ανταλλάξει		θα έχουν ανταλλάξει
είχαν κάνει		θα έχουν κάνει
είχαν μαζευτεί		θα έχουν μαζευτεί
είχαν οργανώσει		θα έχουν οργανώσει

σελ. 20 βιβλίου μαθητή

5 Με τους μύλους συνδέθηκαν πολλές λαϊκές παραδόσεις και παροιμίες. Οι παροιμίες που ακολουθούν έχουν μεταφορική σημασία. Διαβάστε τες και γράψτε τι νομίζετε πως θέλει να πει η καθεμία:

- Πολλή βουή στο μύλο μας, μα τ' αλευράκι λίγο.**
Όταν κάποιος δίνει την εντύπωση ότι δουλεύει πολύ για να τελειώσει ένα έργο, αλλά το αποτέλεσμα αποδεικνύεται κατώτερο από αυτό που όλοι προσδοκούν.
- Αν πας στο μύλο θα αλευρωθείς, κι αν πας στον καρβουνιάρη θα μουτζουρωθείς.**
Κάθε εργασία έχει τις δυσκολίες της. Μόνο αν κοπιάσεις, θα έχεις το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.
- Όποιος αέρας κι αν φυσά, ο μύλος πάντα αλέθει.**
Ο εργατικός άνθρωπος φροντίζει να κάνει το καθήκον του αδιαμαρτύρητα, χωρίς να βρίσκει προφάσεις για να αποφεύγει τη σκληρή δουλειά.
- Είναι ο καημός του μυλωνά να βάλει ρούχο μαύρο.**
Κάθε άνθρωπος θεωρεί σημαντικό αυτό που δεν έχει και νιώθει την ανάγκη να το δοκιμάσει, ακόμα κι αν αυτό θεωρείται κακό ή περιεργό από τους άλλους.
- Όλοι έχουν την έγνοια τους κι ο μυλωνάς τ' αυλάκι.**
Ο καθένας ασχολείται μόνο με τα δικά του προβλήματα, χωρίς να βλέπει και τα προβλήματα των άλλων.

- **Είναι σαν το σπυρί σιτάρι ανάμεσα στις μυλόπετρες.**

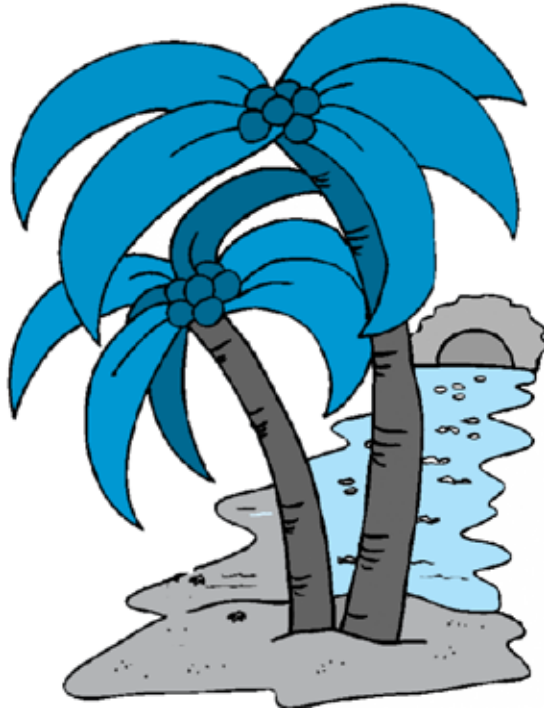
Για κάποιον που βρίσκεται μπροστά σε ανυπέρβλητα εμπόδια.

- **Ακριβός στα πίτουρα και φτηνός στ' αλεύρι.**

Για κάποιον που σε διάφορες περιπτώσεις κάνει το αντίθετο από αυτό που πρέπει, που δίνει μεγάλη σημασία σε ασήμαντα πράγματα, χάνοντας τα σημαντικά.

- **Τι το θες το προζύμι, αφού δεν ξέρεις να ζυμώσεις;**

Για την υλοποίηση ενός σχεδίου ή μιας επιθυμίας, εκτός από τα κατάλληλα μέσα, χρειάζεται και η απαραίτητη γνώση.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ Α'

Η γειτονιά της πόλης

σελ. 25 βιβλίου μαθητή

1 Στο παραπάνω κείμενο διαβάζουμε περιγραφή της ζωής σε μια συνοικία στο κέντρο της Αθήνας το 1930. Προσέχοντας τις μαυρισμένες λέξεις και φράσεις, μπορείτε να συζητήσετε για τις διαφορές που υπάρχουν με τη ζωή σε μια πόλη σήμερα.

άλλοτε	τήρα
νεοκλασικά σπίτια (μονοκατοικίες)	πολυκατοικίες, διαμερίσματα
κάθε πόρτα κι ένας φίλος	οι ένοικοι των διαμερισμάτων είναι συχνά άγνωστοι μεταξύ τους
χωματόδρομοι	δρόμοι από άσφαλτο, λεωφόροι, μεγάλοι αυτοκινητόδρομοι
πλανόδιοι πωλητές	εμπορικά καταστήματα, εμπορικά κέντρα, πολυκαταστήματα (super market)
τα παιδιά παίζουν στους δρόμους (δεν περνάνε αυτοκίνητα)	Τα παιδιά δεν μπορούν να παίξουν στους δρόμους, καθώς περνούν πολλά αυτοκίνητα. Το παιχνίδι τους περιορίζεται στο σχολείο, στο διαμέρισμα ή σε οργανωμένους χώρους άθλησης και αναψυχής (πάρκα, γήπεδα, παιδότοποι κ.ά.), τα οποία κάποιες φορές είναι μακριά από το σπίτι τους.

 Συμβουλευτείτε τον πίνακα και σκεφτείτε και άλλες διαφορές που μπορεί να υπάρχουν.

Άλλες διαφορές που μπορεί να υπάρχουν είναι οι εξής:

- Καθώς οι μονοκατοικίες έχουν δώσει τη θέση τους σε πολυκατοικίες, έχουν μειωθεί οι ελεύθεροι χώροι για πράσινο ή για παιχνίδι. Τη θέση των γεμάτων χρώματα κήπων έχουν πάρει οι λιγότερες γλάστρες στα μπαλκόνια των διαμερισμάτων.
- Άλλοτε τα καταστήματα ήταν λιγότερα. Οι άνθρωποι έπρεπε να περπατήσουν αρκετά για να αγοράσουν τα απαραίτητα προϊόντα για το σπίτι τους. Φρούτα και λαχανικά προμηθεύονταν από τις λαϊκές αγορές ή από τους πλανόδιους μανάβηδες. Σήμερα, καθώς ο πληθυσμός των πόλεων αυξάνεται, τα καταστήματα πληθαίνουν κι αυτά. Οι περισσότεροι άνθρωποι αγοράζουν τα απαραίτητα για το νοικοκυριό τους από το σούπερ μάρκετ της γειτονιάς. Οι πλανόδιοι μικροπωλητές έχουν σχεδόν εξαφανιστεί.